

Cholajil 001
K'amb'al taq b'e rech kach'ob'otaj ri etz'ib'atalik
Nab'e k'utunik

Kamik kaqamajij, ajil tz'aqat tatb'anel, jun k'ak' usutixik, jun k'ak' qak'owik pa taq ri uxaq ri Biblia xuquje' are qach'awem cho ri Dios chi pa wa' we qab'e sib'alaj je'lik re job' junab', kariqo o kariq la ri saqil ri karaj ri Ajaw kuya chech la, xuquje' xaq jeri qas keta'maj la uwach. Ya b'a' ri tanab'al la che uk'amik ronojel ri pixab' ri usuk'umam ri Dios che ri k'owem b'i la cho we uwachulew.

Kaqamajb'ej re wa' we jucholaj q'axan tzij ri', tzi pa ri wuj re ri Génesis wi kaqamajij wi. Nab'e na kaqaya jutz'it ucholajil ri k'amb'al taq b'e rech kanik'ox le Biblia. Sib'alaj utz chagech kujch'aw chrij ri Biblia rumal chi are wa' ri wuj ri kaqanik'oj.

Le Biblia are la ri wuj ri sib'alaj k'i' taq tzij b'im chrij choch jachike wuj ri tz'ib'atalik. Q'ateta'l uwach ri maj chi jun wuj je b'anom che, pune ta ne jeri', uya'om xuquje' xaq je' kuya'o qastzij laj utzil ajuxlab'al chke sib'alaj ek'i winaq cho ronojel ri uwachulew, je katajin kub'an wa' keb' mil junab' chiloq. Jun wuj jewa' xuquje rük' wa' we mayb'al ri ub'anom pa kiwi' ronojel kiwach winaq, qastzij chi qas taqalik chi rük' sak'aj laj chomanik kakichomaj rij ri achyab' xuquje' ri ixoqib'.

Chanim, xa keb' oxib' taq tzij kaqaj kaqab'ij chrij ri kaqa'n pa we ronojel le Biblia. Ri xk'iyisan taq wa' we unik'oxik' ri Biblia ri', ri nim laj reta'manik J. Vernon McGee, kutzijoj chi janipa' junab' ri', pa le k'o wi taq le k'ayb'al pa le tinimit re Dallas, re Texas pa Estados Unidos, k'o jun komon tyox k'o jun katz'ib'ax wi tz'ib' sib'alaj nim, chi sib'alaj kilitaj kumal konojel ri

keok'ow chila'. K'o jun je'lik tz'ib' je' wa' kub'ij: "Rí Biblia qas jas ri ub'anik, chke ri winaq qas jas ri kib'antajik" ;Sib'alaj mayb'ál wa' we jun q'alajisanlk ri', kaqakamulij chi ub'ixik: "Ri Biblia qas jas ri ub'anik, chke ri winaq qas jas ri kib'antajik" Are wa' ri' ri uterne'm we chak rech we kaqab'ij kaqab'ano pa ronojel le Biblia.

Ronojel ri junab' ri q'axam wa' we kaqab'ano ri', ujq'atenenaq pa ronojel le Biblia, utzij ri Dios chi ronojel, qas jacha ri ub'antajik, xuquje' q'alajisam chikiwach ri winaq qas jas ri kib'antajik. Kél kub'ij wa' chi tajin kaya chke ri winaq ri *kajawatáj* ri Dios chke, winaq ajmakib'. Ri winaq kamik q'ij kajawataj ri kolotajik chke. E sib'alaj ek'i ri man kakikoj taj chi kajawataj ri kolotajik chke, kajawataj k'u chke. Rumal k'u wa' kaqamajij chi junmul we kaqab'ij kaqab'ano re job' junab', rech kaqab'an ri kaqaj chi kaqak'ut "Ri Biblia qas jas ri ub'anik, chke ri winaq qas jas ri kib'antajik".

Ri tz'aqat laj unik'oxik ronojel le Biblia ri qab'anom chi job' junab' jutaq mul, man xwi ta xub'an chaqech chi xqamajij chi jun mul, xa ne ub'anom chaqech chi kaqilo chi ronojel ri utzij ri Dios kuriq konojel ri winaq, pa ri jalajoj taq qariqitajik pa we q'ij junab' ujk'olik xuquje" pa ri jalajoj taq wokoq chi qawinaqil qib'. Chi pa ri nab'e q'ij are xmajtaj loq uq'axaxik k'a kamik, sib'alaj k'i, k'i wuj ulinaq quk' ri kub'ij chi qastzij.

E sib'alaj k'i ri kakik'am kech ri kuk'ut wa' we chak ri' pa q'axeb'al taq tzij xuquje' kakita ri tz'ib'am xuquje' ri ucholajil ri xaq kusipaj we káqab'ij kaqab'ano, kakik6j xuquje'. Kujki'kót rumal wa'. Kamik, sib'alaj utz chaqech kaqataqej unimarisaxik wa' we qachak ri' xuquje' kúqab'ano chi kopan na kuk' sib'alaj winaq. Are kaqilij uk'utik ronojel ri utzij ri Dios. Kaqakojo chi ronojel le Biblia are' utzij ri Dios xuquje' chi ronojel le Biblia rajawaxik kak'utik.

Chawayej na, ajil tz'aqat tatab'enel, kaqaj kaqaya kan chi saq chi ri qarayib'al pa wa' we kaqab'ij kaqab'ano, are uk'utik ronojel ri utzij ri Dios. Jacha xqab'ij, kaqakojo chi ronojel le Biblia are' utzij ri Dios xuquje' chi ronojel le Biblia rajawaxik kac'utik. Ri at ajil tz'aqat tatab'enel aweta'm, chi man k'ax taj ucha'ik pan la' le e wuj le eta'matal kiwach rech le Biblia rech ke'qanik'oj. Are k'u ri qarayib'al pa wa' we jucholaj nik'onik ri', are kaqab'inib'ej ronojel le Biblia, kamajtaj loq pa le chaple'tajik, ri nab'e wuj, k'a pa le Q'alajisanik, le k'isb'al wuj rech ri utzij ri Dios. Chatampena, keb' oxib' taq tzijol kech nik'ya'j taq winaq chik chrij la' le tzi rajawaxik wi la' le Biblia. K'o jun wokoje re je'lik taq tzij esatal chupam ri q'alajisanik kariqitaj pa le ukab' wuj ke le ajawinelab' chu juwinaq oxib' uq'at chukab' upaj tzij, jawi' ri kub'ij wi: xusik'ij uwach, xkita are', ronojel ri tzij re ri wuj re ri chomanik pa ri rachoch Dios. Chanim chilampela, chi xaq jujun tzij man kacha taj, xa ne kub'ij: ronojel ri tzij re ri wuj. Utz nu k'u la', la' le wokoje re je'lik taq tzij kutzijoj rij jun achi ri kub'ij chi reta'm ri kub'ij le Biblia, kusik'ij uwach a laj taq ch'aaq'p che, k'a jampa' taq na, jujun upaj taq tzij pa tyoxlaj Juan, nik'aj chik pa Mateo, jun ch'aaq'p re le Génesis, junjün taq q'at re Isaías, le Salmo juwinaq oxib', kab'lajuj re Romanos, xaq jeri' kub'ano. Wa' we achi ri' xaq kub'ananej chi reta'm ri utzij ri Dios, are taq kutzukuj usik'ixik uwach ronojel le Biblia, jun chiwi karilo, man qas ta kuriq ri ub'eyal. Ri qas tzij, ajil tz'aqat tatab'enel, are cher kamik e k'i ri eje' jas wa' we achi ri', je'l chike ke'tz'an ruk' le Biblia chuj cho'q na, k'a te kakisik'ij qaj uwach are taq kexuki' qajoq ekosinaq chi k'ut, kek'ab'áb' chi che ri waram are kakib'an qaj jutz'it kich'awem. Ek'o ri kakib'an che le Biblia ri man kakib'an ta che jun wuj chik. Xuquje' kakisik'ij uwach le Biblia, chi maj ne kikoch'onik

kakika'yej. Ajil tz'agat tatab'anel, tzrajawaxik wi kasikix uwach le Biblia q'apa ri ucholajil rumal chi are utzij ri Dios. We je kab'án wa', te k'u ri ri' katxuki' pa jun mayb'al laj uriqik awib' rük' ri Dios are kasik'ij uwach ronojel. Ramal k'u wa', kaqaj katqasik'ij quk' che unik'oxik le Biblia. Jacha xqab'ij, kaqik'owisaj kamajtaj b'i pa Génesis k'a pa Apocalipsis, ronojel le oxk'al waqib' wuj re le Biblia, are kaqilo ronojel taq le uq'at xuquje' ronojel taq le upaj taq tzij. Xaq jeri' kujux ützt taq achyab', ützt taq ixoqib' xuquje' kaqariq ri salab'anel laj na'oj ri man qana'om taj.

Chanim kaqaj kaqatzijoj ri, jujün chike ri achyab' ri nima'q kib'antajik kib'im che le Biblia. Are jun wuj ri k'o ub'anom pa ri kik'aslemal ri nimaq taq achyab' pa ri tzijob'elil petinaq, are' xuquje' k'o ri kib'anom pwi ri uwachulew. Je kaqab'ij xuquje' üj, che ri xaq e jujün ri e nima'q taq achyab' pa taq we qaq'ij, are chi xaq e jujün ri achyab' ri qas kakinimaj xuquje' kükisik'ij uwach ri utzij ri Dios. Pune' tane jujün chike ri nima'q taq achyab' najtir man eje' taj jas ri káqab'ij üj chi e kojonelab', pune ta ne jeri', sib'alaj nim kük'ut ri utzij ri Dios. Kamik q'ij ri', le q'axab'al taq tzij, le q'axab'al kilik, xuquje' taq le wuj b'i'b'al kak'ulmatajik re ronojel q'ij, sib'alaj nim kakib'an chike ek'i achyab' ri kab'ixik chi e nima'q taq achyab', xa k'u are man je ta ri', xa ne oyowal xuquje' k'axk'olil kakiq'alajisaj chrij ri utzij ri Dios. Qas qeta'm chi ri at, ajil tz'agat tatab'anel, qas kachomaj chi kamik katajin kak'ut jun chomanik chaqawach ri man qas taje'. Katzijox ya chi jun mul ri' jun nim ub'anik aj pa taq ri ulew re áfrica xopan chi q'atuxik ri ajawinel Victoria ub'i' rech ri tinimit Inglaterra, che ri are' taq ri Inglaterra k'o chwi ri u kwinem xuquje' ri unimal; xub'ij che: "¿Jas ri qas uk'u'x ri unimal ri Inglaterra?" Che ri' ri ajawinel xuk'üt ri nim ub'anik, jun Biblia je'lik laj unutilik b'anom, xub'ij che: "Are wa'

ri uk'u'x ri unimal ri Inglatterra". Ajil tz'aqat tatab'enel, chqata chb'il qib' we ri uqajij uloq ri Inglatterra xuquje' nik'aj taq enima'q cho ri uwachulew are rumal chi xkitzaq kanoq, xkiq'at kib' che ri utzij ri Dios. Sib'alaj rajawaxik kaqakoj retal xuquje' ri xkib'ij jujün chike ri enimaq taqanelab' re ri amaq' Estados Unidos chrij le Biblia. Ri ukab' nim taqanel re ri tinimit ri', John Adams, xub'ij chrij le Biblia: Nu nik'om ronojel, ronojel le tz'ib'atalik, jacha nu nik'om ri in k'o wi, ri k'o wuk' xuquje' ri uya'om ri k'aslemal chwe. Ri wilom che, are chi le Biblia qas k'o na cho ronojel ri wuj re ri uwachulew. Kik'ow na cho ri nu chomab'al in ri k'o chupam, xuquje' cho ronojel ri k'alib'al taq wuj ri man wilom taj, xuquje' ri uch'aqa'pil taq ri man kinkwin taj kinsuc'umaj nuk' ri nu chomab'al, kenya kanoq k'a jampa chik kintzakuj". Jun nim taqanel chik re Estados Unidos, Jonh Quincy Adams, xubij: "Je' jas jun winaq re ri uwachulew, ke'nch'ab'ej ri winaq re ri uwachulew, kinbij chike: Chinik'oj ri tz'ib'atalik. Le Biblia are jun wuj ri k'o pwi' ronojel, rech kasik'ix uwach pa ronojel taq ri q'ij junab' xuquje pa ronojel taq riqitajik re ri ki k'aslemal ri winaq. Man xa ta jun man xa ta kamul kasik'ix uwach te k'u ri' kaya pan jela', xa ne rech kasikix uwach pa taq tz'ital, jun o keb' uq'at ronojel q'ij man katoq'ob'ax ta ri usik'ixik uwach". Ajil tzaqat tatab'enel, ¿La kat kwiniq katok'ow na choch ri' ri b'i'talik ri'? Wa we achyab' ri' xu'x taqanelab' pa taq ri q'ij are taq ri América pa uwiq'iq'ab' uwachulew kaki'kot che ri ya'tal che chi are jun nim tinimit. Man xkib'an ta jule' taq ch'o'j, xuquje' xkisuk'umaj taq ri ch'o'j pa ri uq'ab' taq b'e pa ri tinamit. K'o jun ri' k'ab'inik chi ri k'axk'olil re cheri' man qas ta k'ax jas ri re we q'ij kamik; Ajil tz'aqat tatab'enel, qas k'ax wi; man xwi ta ri Inglatterra je xuquje' ri Estados Unidos kiq'atom kib' che ri utzij ri Dios. Are taq kaqaq'at qib', sib'alaj k'ax na kub'ana ri qak'axk'ol rumal k'u la' kaqaj kaqak'üt ronojel ri utzij ri Dios.

Káqakojo chi xwi la' kuj suk'i' wi, xuquje' qas kaqab'ij ri saq ajil tz'aqat tatab'enel, are sib'alaj utz na kuj tzalij pa ri utzij ri Dios.

Ri k'yisal re wa' we unik'oxik taq le biblia, ri nim laj reta'manik J. Vemon McGee, kutzijoj chi are taq k'a tijoxel pa ri tijob'al, xtaq b'i pa ri nab'e komon tyox presbiteriana re ri tinimit Augusta, pa ri ch'aaq'p ulew re Georgia pa Estados Unidos. Ri a'laxik re ri komon tyox, kacha are', katajin ke'k'ow pa jun kaxk'olil, xuquje' karaj xkichomaj ri aj tijob'al chi jun tijoxel kraj man kakwin taj ku'b'ana sib'alaj k'ax chke. Xaq jeri' skitaq b'i jela'. Man kasachan ta ri' ri q'ij ri' chwe kacha. Kutzijoj chi sib'alaj q'aq' pa ri' ri q'ij ri' xuquje' sib'alaj kab'ukuwik, pune ta ne jeri', are' tzikukoj wi b'i jun charachik laj ratz'yaq. Xul k'u che chi we man kujat'ij pa ximb'al upam, kukoj b'i ri atz'yaq ri' kuriq jub'iq' keqiq' xwi kusalab'aj ri uq'ab'. Are xkis ri q'ijla'nik, jun xub'ij chi man rilom ta wi jun b'il utzij ri Dios k'a ak'al sib'alaj kusab'aj ri uq'áb'. Xa k'u rumal che ri jeri' kajoror che are'. Che ri', kacha ri nim laj rata'manik McGee, chi are taq tajin kach'awik, pa ri nab'e t'uuyulib'al pa umoxq'ab' xril jun katz'ib'ax wi tz'ib', aretaq xk'is ri q'ijla'nik xe' chu sik'ixik uwach. Ri katz'ib'ax wi tzib' kubij chi chila' kat'uyi' wi ri tat Woodrow Wilson rachi'l ri unan aretaq ri utat are' ajyuq' pa ri komon tyox ri'. Ri' ri Wilson k'a k'in laj ala cheri'. Chanim kana'taj ri' chech la chi ri tat Woodrow Wilson xk'o'ji' che k'amal b'e pa Estados Unidos pa ri k'xlaj nab'e junab' re ch'o'j re ronojel ri uwachulew. Ri xub'ano are' je ta ne ri kajuluwik ri utz kakib'an ke nik'aj chik, xa k'u are chi ri' ri nimlaj achi ri' xsachan ri nimalaj qastzij che re ri tzib'atalik ri kuk'utu chi ri winaq are ajmak xuquje tzi sib'alaj itzel winaq. Ri k'amal b'e Wilson xux jun nimlaj achi, jun achi ri xel pwi' ronojel; xub'an k'amal b'e re ri tijob'al re jalajó'j nima'q taq k'utunik re Princenton xuquje' xok che k'amal b'e re ri ainaq' Estados Unidos. Xux sib'alaj aj noj, la le kiriqom taq kib' le e tinimit kamik are' aj no'j la' che, jacha le kab'ix Naciones Unidas chech kamik ri uk'axk'olil ajil tz'aqat tatab'enel, are chi la' le kub'ananej jun rech kakib'an chi ke nik'aj man kachoma taj jas ri qas ub'anik le winaq. Pune ta ne' ri', kaqana'taj pan kamik ri xub'ij wa' we tat Woodrow Wilson chirij le biblia. "Kinxi'j wib' - xcha are'- kintaqej we man kinkojo chi ronojel ri kaqatijoj wi qib', ronojel ri qachomanik jeqel pwi' ri maj ketzelaq wi che xuquje' maj kajunumataj wi utzij ri Dios". Are wa xub'ij kanoq pa taq ri junab' re 1914 ka pa ri 1916, xa k'u are man kakwin ta chik kub'ij wa' kamik Te'q are wa jun chike

ri rumal, ajil tz'aqat tatab'enel, chi wa we tinimit ri' k'o pa ri k'ax laj riqitajik xuquje maj laj ku'lib'al k'u'x chupam taq we q'ij kamik.

Ri Gregorio ri nim, xub'an taq we q'alajisanik ri' chirij le biblia: "Pa taq ri uxaq tzi ko wi uchi' taq ja' ri kaki'kot wi ri chij xuquje' naj laj upam ja' ri kamu'xan wi ri elefante". Kaqanik'oj ri *wuj* ri xch'aw are' chirij, ri tyoxlaj biblia. Xuquje' are kaqasik'ij ri xuq'alajisaj are', kaqakojo chi ri kaqaj kaqab'an pa ri qanik'onik, are je' jas ri kakib'an ri alaj ak'al chu chi' ri plo. K'o ri' ri alaj qa palangana xuquje' ri alaj qa che', are k'u ri plo are sib'alaj nim maj uk'isik. Kaqik'owisaj job' junab' che unik'oxik wa' we nimlaj wuj, tzi k'o wi, k'o wi ri' ri kakanaj kanoq ri kaqeta'maj na chupam. ¡Sib'alaj je'lik ri' ri kaqariq na ri k'o pan chaqawach, ajil tzaqat tatab'enel! Xe junab' ri' ri q'atal tzij Hale xutz'ib'aj we jun q'alajisanik ri' che ri uk'ojol: "Maj jun *wuj* jas le biblia chu riqik jun tijonik ri sib'alaj je'lik na, eta'manik xuquje' jas ri ukojik. Xa maj keta'm ri jun chi wi kakib'ij xuquje' jun chi wi kakikojo". We ta k'o b'anom wi ajil tz'aqat tatab'enel, chi e k'o ta ne quk' kamik eje taq ri q'atal tzij ri'. Jun nim taqanel chik rech Estados Unidos, Thomas Jefferson xux deísta (jun ri kukojo chi are ri Dios xk'iyisan ri kaj ulew, xa' are man kukoj taj chi ri Dios kach'aw quk' xuquje' chi utz kaq'ijla'xik) man kaqachomaj taj we kaqabij chi aj o man aj Cristo taj. Ri qastzij are chi man are ta kaqatzijoj rij wa' we achi ri xuqujé man uj ta q'atal tzij pwi'. Are k'u wa' ri xub'ij ri Thomas Jefferson chirij le biblia: "Amaq'el nu b'im xuquje' kintaqej ub'ixik chi ri utzalaj usik'ixik we pim tyoxlaj wuj, kub'an utzalaj taq aj k'ulja chqe, utzalaj taq tat chqe xuquje' utzalaj ta achajil chaqe". Je wa' ri xub'ij ri Thomas Jefferson.

Are wa' ri utz kujchoman chirij kamik q'ij, are taq ek'o a'j pa taq we kujel wi kakiporoj ri qa tinimit, xuquje' tajin kak'iyar ri jachoj taq ib' ri maj jun

katak'ab'anik. Ri ajilanik b'anom kub'ij chi k'o jujün tinimit ri are k'i ri jachoj ib' choch taq ri k'ulanem.

Are k'u ri nim reta'm Samuel Johnson ri xux jun nimalaj utz kachawik chirij taq ri wuj re taq ri tinitnit xuquje' aj tz'ib' re ri tinimit Inglaterra, pa ri k'isb'al yab'il xuriqo xk'o'ji' jun ala rük' ri kat'uyi' pa uxküt pa ri chaq'ab'il. Are wa' ri kub'ij ri nim reta'm Johnson che ri ala ri: "Ala, chata' ri pixab' re jun ri uch'akom chi sib'alaj eta'matal uwach cho ri uwachulew xuquje' man naj ta chi wa' ri' ketak'tob' choch ri k'iyisal re; chasik'ij uwach le biblia ronojel q`ij". Kaqab'ij chawe, ajil tz'aqat tatab'enel, chi are jun q'alajisanik wa' sib'alaj mayb'al Xuquje' tzi are wa' ri rajawaxik kaqab'an üj chi qa jujunal.

Pa re are' wi, ri Daniel Webster, k'o na chikiwach nik'aj chik, nik'ol b'il kub'ij b'anal re ri taqanik, b'anal re ri küb'an pwi taq ri tinimit, utzalaj ch'awenel aj Estados Unidos, xub'ij chirij le biblia: "k'iya' laj mul nu sik'im uwach ronojel. Are k'u ri kamik kinsik'ij uwach ronojel pa jun junab'. Are k'o pa kiwi' ri nik'aj chik, je chike ri e ch'awenel pa kiwi' nik'aj ch'ik, xuquje chike ri i'lol taq re ri komon tyox. Kintoq'ob'isaj uwach ri winaq ri man kuriq ta jun je'lik laj riqb'al chomanik xuquje' cholajil re ri k'aslemal chupam". Jer k'o ka riq wa' che chi ri Daniel Webster k'iya' laj mul usik'im uwach ronojel le biblia. Kya' laj mul xuquje' k'o la' le jun qano'jib'al chi kuj kanaj kan pa le qeta'm chik, man kaqasik'ij man kaqa nik'oj ta k'üt ri man qeta'm taj.

Are k'u ri Tomás Carlyle chomal usuk'umal ri eta'manik re Escosia, xub'an we q'alajisanik ri tampe la: "nim utzalaj wuj. Jun wuj chike konojel winaq. Are' nab'e xuquje` ri'j laj q'alajisanik re ri ke' wi ri winaq chib'e q'ij saq xuquje' re rijas ri kub'ann ri Dios ruk' we waral cho we uwachulew. Ronjel xa pa jun ucholajil ri tajin ke'ek maj kaq'atenik; nim pa ti maj kuch'üq uwach, pa ri man janipa' ta ri ub'anik, pa ri kuq'uyuyej ubixik je'lik nima'q taq b'anoj xuquje' ch'uch'üj pa ri rutzirik chi rük jun". K'a waral ri uq'alajisanik ri chomal usuk'umal ri eta'manik re Escosia, Tomás Carlyle.

Kujuk'am la wa' che uk`isik we nab'e re ri ucholajil we Pa Ronojel le Biblia. Kaqaj tzi kaqana'taj kan pa we q'otaj ri' ajil tz'aqat tatab'enel, chi kujk'oji' ronojel q'ij kumaj b'i lunes k'a viernes pa we q'otaj ri' xuquje' q'axab'al tzij, kaqak'am b'i jun nik'on'ik rech ri wuj rech taq ri wuj, ri tyox laj biblia. Kaqarayib'ej xuquje' chi ri at kujawachi'laj are taq kaqab'an ri qak'owik pa we wuj ri sib'alaj rajawaxik na ri maj k'u jun je' k'olinaq.

Qatz'ib'am xuquje' jujün alaj taq wuj ri qeta'm chi rajawaxik wa' chawe pa we nik'onik tajin kaqamajij, xaq jeri', küqab'ij pan chawe chi chatzib'aj la jun wuj ka ta loq awech wa` we wuj we kaqayuk'uj. Xaq kesipaxik, xaq jeri' utz tzi chata loq. Are kakis we kaqab'ij kaya pan ub'ixik ri katz'ib'aj wi. Xaq b'a k'ol jun awuj xuquje' jun ajuch`b'al pa aq'ab rech utz utz'ib'axik kab'ano. Kaqaye'j chi kataqala loq ri awuj.

Cher xqariq qib` kamik xujch'aw chirij le biblia xuquje' xeqana'taj ri kiq'alajisanik jujün chke ri nimaq taq achiyab' rech taq ri q'ij junab' chi k'o ri xupatanij pa ri ki k'aslemal. Kak'exetaj ku jub'iq' wa' we chi qamajij ri nik'onik pa le wuj re le Génesis, job` junab' k'ut kaqataqej. Man chirij ta chi le biblia kujch'aw wi, xa ne are kaqak'ut chi ronojel ri utzij ri Dios. Ri in kinkoj ruk' ronojel wanima', ajil tz'aqat tatab'enel.

Waral kujtani' wi kamik, k'a che chi b'a le jun ocholajil chik re ri kaqabij, ;Are b'a ri Dios chuq'inomarisaj ri ak'aslemal ruk' ri unik'oxik ri utzij, are wa' ri q'aq' laj qa ch'awem cho ri Dios.